

สถานะชาติกำเนิดของพระสิทธัตถะ Siddhattha's birth Status

สมิทธิพล เนตรนิมิตร์*

Samiddhipol Netnimitra

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: samiddhipol_@hotmail.com

Received : July 14, 2020

Revised : October 4, 2020

Accepted : October 10, 2020

บทคัดย่อ

ชีวิตของพระสิทธัตถะ (พระพุทธเจ้า) เป็นส่วนหนึ่งของคำสอนพระองค์ การเรียนรู้เพื่อเข้าถึงคำสอน จึงควรทราบความเป็นมาหรือภูมิหลังของพระองค์ แม้คนฮินดูพยายามเสนอว่าพระองค์เป็นฮินดู พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาฮินดู แต่ชาวพุทธชี้แจงว่าความเข้าใจเช่นนั้นไม่มีสาระ

อินเดียโบราณเป็นที่อยู่ของชนพื้นเมืองดั้งเดิมหลายชาติพันธุ์ ทั้งอารยันและไม่ใช่อารยัน หลักฐานประวัติศาสตร์ชี้ว่าพระสิทธัตถะไม่ได้เกิดในวัฒนธรรมพระเวท ไม่มีหลักฐานว่าพระเวทมีอิทธิพลต่อศากยะ (รวมทั้ง โกลิยะ, มัลละ, ลิจฉวี) ในทางตรงข้าม แนวคิดคนสันโดษ (บรพชิต, สมณะ) มีอิทธิพลต่อกลุ่มที่ไม่ใช่อารยันและมีก่อนอารยัน พระสิทธัตถะเกิดในวัฒนธรรมสมณะ ซึ่งเก่ากว่าวัฒนธรรมอารยัน ได้รับการศึกษาโดยผู้รู้ (มุนี, พุทธะ) ที่สืบมาก่อนยุคประวัติศาสตร์ พระองค์ไม่ใช่อารยัน แต่ตั้งสังคมอารยัน (อริยะ) ที่มีรูปแบบใหม่ในอินเดีย ในความหมายเฉพาะของพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ : สถานะ; ชาติกำเนิด; พระสิทธัตถะ

Abstract

The life of Siddhattha (the Lord Buddha) is a part of the background to his teaching. So as to approach Buddhist doctrines, knowledge of Siddhattha's background life should be studied. Though modern Hindu have tried to present the Lord Buddha as a Hindu and Buddhism as a branch of Hinduism, the Buddhist say that is therefore entirely non-sense.

* รศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร์ Assoc. Prof. Dr.Samiddhipol Netnimitra

India in those days was populated by many autochthonous people who were then far numerous than Vedic Aryan and Aryanized tribes and races. According to historical data, Siddhattha was born in a non-Vedic culture. There is no evidence to think that Vedicism was prevalent among the Sakyas (including Koliyas Mallas and Licchavis). On the contrary, the ideologies of recluses (Pabbajjitas, Samanas) seem to have been contributions of non-Aryan and pre-Aryan people of India.

Siddhattha was born in belonged to the Samana culture which was elder than the Vedic Brahmanic culture. He was educated by sages or ascetics (Muni) who succeeded primary knowledge of ancient India since pre-historical age. So, he was not an Aryan. He established the Ariya community in the particular sense of Buddhism, not the sense of Aryan Brahmanism. There is special characteristic of new form of community that never come into pre-Buddha age.

Keywords : Status; Birth; Siddhattha

บทนำ

การรักษาพุทธพจน์ถือเป็นกิจสำคัญเท่ากับรักษาพระพุทธรูปศาสนา ตั้งแต่ยุคทอง จารึกเป็นลายลักษณ์ จนถึงศึกษาด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ เริ่มในทวีปยุโรปยุคนั้นมีนักศึกษาได้แก่ เฮนรี โทมัส โคสบูเก ปี.เอช. ฮอดจ์สัน อเล็กซานเดอร์ โซมา เดอะ โคโรส เออร์เจนย์ เบิร์นอฟ เป็นต้น ปัจจุบันนักศึกษาศาสนามี (๑) กลุ่มศึกษาบาลี (๒) กลุ่มศึกษาข้อมูลอินเดีย ทิเบต มองโกเลีย และจีน (๓) กลุ่มศึกษาวรรณกรรมและ โบราณคดี (๔) กลุ่มพราหมณ์ฮินดู

คำที่ว่า “สิ่งทั้งหลายเกิดจากการประชุมกันของส่วนประกอบต่าง ๆ” กล่าวเพื่อให้ชาวพุทธเข้าใจ ในเบื้องต้น เพราะแท้จริงสิ่งทั้งหลายยังมีส่วนประกอบอื่นแต่ละอย่างย่อยลงไปอีก อันเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีใครสร้าง สิ่งที่เราเรียกในที่นี้ว่าสถานะชาติกำเนิด เป็นสิ่งสมมติอย่างหนึ่ง เพื่อให้เข้าใจว่าใคร มีสถานะ ชาติกำเนิดความเป็นมาอย่างไร โดยกฎธรรมชาติแล้วสถานะชาติกำเนิดไม่มีอยู่จริง สมมติขึ้นเหมือน เส้นรุ้งเส้นแวง ในวาเสฏฐสูตรมีคำว่า “อันที่จริง ชื่อและโคตรที่กำหนดให้กันเป็นเพียงสมมติบัญญัติในโลก ชื่อและโคตรปรากฏอยู่ได้เพราะรู้ตามกันมา ญาติสาโลหิตกำหนดให้ตั้งแต่เกิด ชื่อและโคตรที่กำหนด เรียกกันเป็นความเห็นที่ฝังแน่นอยู่ในใจมานานของคนผู้ไม่รู้ความจริง”^๑ สถานะชาติกำเนิดก็ไม่ต่างจากชื่อ

^๑ ชุ.สุ. (ไทย) ๒๕/๖๕๔-๖๕๕/๖๕๓-๖๕๔.

จากโคตร ชาติเป็นสิ่งที่รู้ได้ยาก (ชาติ นาม ทูชานา)^๒ วิทยาการยุคใหม่อาจจะบ่งว่าเป็นใคร มีเชื้อสายเอเชียหรือคนยุโรป บางทีไม่ต้องใช้เครื่องมือ มองรูปลักษณ์ดูอากัปกิริยาอุปพรรณสัณฐานยังพอคาดได้ว่ามาจากถิ่นไหน หากย้อนไปนับพันปี อย่างว่าแต่เครื่องมือเครื่องมือ แม้รูปพรรณสัณฐาน ยังไม่มีใครเคยเห็นด้วยซ้ำ

ความรู้โบราณคดีประวัติศาสตร์เป็นหน้าที่หลักทางด้านสถานะชาติกำเนิด ในที่นี้อาศัยพระไตรปิฎกและอรรถกถาเป็นหลัก สถานะชาติกำเนิดพระสิทธัตถะไม่ใช่สิ่งสำคัญ แม้จะรู้หรือพยายามจะรู้ก็ไม่เห็นมีประโยชน์อย่างไร รู้ไปทำไมเพื่ออะไร มีผู้ศึกษาสถานะชาติกำเนิดของพระสิทธัตถะกว่าร้อยปีมาแล้ว ฝ่ายหนึ่งว่าพระสิทธัตถะคือพราหมณ์ฮินดู อีกฝ่ายหนึ่งว่าพระสิทธัตถะมีชาติกำเนิดมอญกอลอยด์ เรื่องนี้ไม่ได้ช่วยให้บรรลธรรมหรือเกิดก้าวหน้าในธรรมปฏิบัติ แต่ถ้ารู้หรือพยายามที่จะรู้จะแยกได้ว่าพุทธสอนว่าอย่างไร พราหมณ์สอนว่าอย่างไร จะได้ไม่เสียเวลาศึกษา ไม่เสียเวลาในชีวิตเพราะรู้จักแยกแยะ

พระพุทธเจ้าข้ามพ้นสถานะชาติกำเนิด

ในบาลีมีบทพุทธคุณถวายพระเกียรติ ว่า อรหํ สมมาสมพุทโธ แปลว่า พระอรหันต์ผู้ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง พระพุทธเจ้าคือพระอรหันต์ พระอรหันต์มีคุณสมบัติประการหนึ่งคือ ข้ามพ้นสถานะชาติกำเนิด (ชีณา ชาติ) พระพุทธศาสนาซึ่งมีคำสอนทวนกระแส สถานะชาติกำเนิดทำให้หมดไปได้ด้วยการประพาสชอบ ดังคำที่ว่า ในโลกนี้สถานะชาติกำเนิดจักทำอะไรได้ ความประพาสคือศีล สำคัญ (ชาติ นามเสา ก็ กริสสติ.)^๓ พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงข้ามพ้นสถานะชาติกำเนิด ทรงอยู่เหนือเชื้อชาติ ตั้งแต่บรรลุนิพพานสถานะชาติกำเนิดย่อมไม่มีประโยชน์ (นิรตลกา)

คำว่า ชาติ (ชา-ติ) บาลีใช้หลายนัย หมายถึง ภพ (ชาตินี้ ชาติหน้า) นิกาย สังขตลักษณะ ปฏิสนธิเกิดในครรภ์ ตระกูล และ อริยะศีล ภาษาไทยคำที่เกี่ยวกับสถานะชาติกำเนิด เช่น ชนชาติ สัญชาติ เชื้อชาติ เชื้อสาย ชาติกำเนิด ชาติพันธุ์ ชาตินิยม คำว่าสถานะชาติกำเนิดในที่นี้ หมายถึง ตระกูล เชื้อชาติ เชื้อสาย ชาติพันธุ์ ตอนยังเป็นพระสิทธัตถะทรงมีสถานะชาติกำเนิดศากยะ ในช่วงนั้นไม่ใช่พระอรหันต์เมื่อเป็นพระอรหันต์จึงข้ามพ้นสถานะชาติกำเนิด

สมณะและพราหมณ์

พระไตรปิฎกอ้างสมณะพราหมณ์หลายต่อหลายครั้ง จนสองคำนี้ดูจะเป็นคำมาคู่กัน

สิ่งใดมีก่อน เก่ากว่าหรืออยู่สถานะสูงกว่า เวลาเขียนท่านเขียนคำที่เก่ากว่าไว้ก่อน เช่น ธรรมมีก่อนวินัยมีภายหลัง จึงเขียน “ธรรมวินัย” (ธมฺมวินย) สถานะมารดาที่ยกย่องว่าสูงกว่าบิดา จึงเขียน “มารดาบิดา” (มาตาปิตุ) กุศลมีก่อนอกุศล จึงเขียน “กุสลากุศล” สมณะมีก่อน พราหมณ์มีภายหลัง จึงเขียน

^๒ ที.สี.อ. (ไทย) ๑/๒๖๙/๒๓๗.

^๓ ขุ.ชา.อ. (ไทย) ๖/๔๙๐/๒๘๙.

“สมณะพราหมณ์” (สมณพราหมณา) แต่พราหมณ์คงไม่ชอบใจนักที่เขียนสมณะไว้ก่อน เพราะพราหมณ์อ้างว่าเขาเกิดมาจากพระพรหม แต่สมณะเกิดที่หลังเท้าพระพรหม พราหมณ์จึงต้องมาก่อนสมณะ ตามภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์อินเดียสมณะอินเดียมีในอารยธรรมหมู่บ้าน ที่ยุคนั้นพราหมณ์ยังไม่มีเลย มีแต่ผู้ท่องเที่ยว นักแสวงบุญคือจรรยา (Charana) หรือจระะ จากจระะ ก็มีสมณะ สมณะมีก่อนพราหมณ์มาทีหลัง สมณะในอารยธรรมหมู่บ้าน เกิดจากคนท้องถิ่น มี พวกโปรโต-ออสตราลอยด์ พวกเมดิเตอร์เรเนียน และ พวกมองโกลอยด์ เป็นต้น อารยธรรมในชุมชนหรืออารยธรรมหมู่บ้านมีก่อนยุคพระเวทก่อนพราหมณ์

สมณะ (บรรพชิต)

กลุ่มที่เรียกกจรณะ (wanders) จาริกเที่ยวเรื่อยไป นักจาริกมีด้วยกันหลายกลุ่ม ที่เด่นคือปริพาชก และอาชีวก สมัยพุทธกาลสมณะพราหมณ์มีมากกว่า ๕๐ กลุ่ม สมณะคือผู้สงบ สมณะมีหลายประเภทหลายบุคลิก ทั้งเดียรฉัตร ปุณฺณ เสขะบุคคล พระชีนาสพรหมถึงพระพุทธเจ้า วิธีชีวิตสมณะที่ว่านี้แตกต่างกัน ส่วนพราหมณ์ ชื่อที่ชาวโลกสมมติเรียกคนบูชายัญ ความเป็นมาของสมณะพราหมณ์ เกิดขึ้นต่างยุคสมัย สมณะยุคแรกมีในวัฒนธรรมฮาร์ป้า (Harappa culture) มีก่อนอารยันเข้ามาอินเดีย พราหมณ์สืบจากอารยันในอินเดีย ความเคลื่อนไหวของสมณะพราหมณ์ถือว่าเป็นประวัติศาสตร์สมัยพุทธกาล

ประวัติศาสตร์อินเดียไม่ได้เริ่มเมื่ออารยันเข้ามาทางเหนือของแม่น้ำสินธุ ไล่เจ้าของถิ่นหรือจับเป็นทาสแล้วสร้างอาณาจักรครอบครองแถบลุ่มแม่น้ำสินธุไปถึงแม่น้ำคงคา ทางทิศตะวันออกที่อานาจอารยันแผ่ไปยังไม่ถึง มีลัทธิโบราณของคนมกน้อยสันโดษ ลัทธิของนักพรต ที่เป็นแบบอย่างของเซน (ไซนะ) และพุทธ แบบอย่างเซนคือติดังกร แบบอย่างพุทธคืออดีตพุทธะ พุทธะในอดีตเป็นแบบอย่างของพระโคตมพุทธเจ้า คือ บุคคลในประวัติศาสตร์ การค้นพบที่ฮาร์ป้าสะท้อนความเป็นมาของเซนและพุทธ

สำหรับชาวพุทธ พระไตรปิฎกและอรรถกถาเล่าเรื่องพระพุทธเจ้าในอดีตหลายแห่ง เช่น อรรถกถาเล่าเรื่องพระพุทธเจ้าในกาลก่อน เมื่อพระเจ้าสุทโธทนะทรงสดับข่าวที่พระโอรสตรัสรู้ ทรงส่งทูตไปเชิญนิวัตเมืองกบิลพัสดุ์ ครั้งที่ ๙ ได้ส่งกาฬุทายี เมื่อถึงกบิลพัสดุ์ทรงดำริว่า พระพุทธเจ้าทั้งหลายในกาลก่อน (ปุพฺเพ พุทฺธา) เมื่อกลับถึงบ้านเกิดไปรับอาหารที่ไหน ทรงทราบว่าเป็นบิณฑบาต พระองค์ทรงยกย่อง **พุทธวงศ์** คือวงศ์พระพุทธเจ้า จึงไม่ไปรับอาหารในเมืองกบิลพัสดุ์ ทรงบอกพระเจ้าสุทโธทนะว่าการเที่ยวบิณฑบาตคือประเพณีของพระองค์ แต่ไม่ไช่หาสมมุติขัดติยวงศ์ของพระเจ้าสุทโธทนะ^๔

พระพุทธเจ้าในกาลก่อน ก็คือพระพุทธเจ้าที่มีก่อนพระโคตมพุทธเจ้า (ในยุคพวกเรา) พระโคตมพุทธเจ้าทรงตระหนักถึงประเพณีที่พระพุทธเจ้าองค์ก่อน ๆ ได้เคยปฏิบัติ การตระหนักถึงจารีตในที่นี้

^๔ วิ.อ. (ไทย) ๓/๑๐๕/๕๘. (ราหุลวัดฤทธา)

ไม่มีอิทธิปาฏิหาริย์ ไม่ใช่ญาณพิเศษ ทรงตระหนัก/นึกถึง (อวชฺเชสิ) จึงได้ทราบที่พระพุทธเจ้าในอดีตมีก่อนพระองค์ คำถามคือทรงทราบจากใคร เรื่องนี้จะสัมพันธ์กับการบรรพชาของพระสิทธัตถะหรือไม่ พระพุทธเจ้าในกาลก่อนเป็นปริมปราคติหรือเป็นเรื่องจริงกันแน่

อรรถกถาเล่าถึงประเพณีในการสืบทอดลัทธิสมณะ ท่านใช้โวหารซ่อนนัยปัญหา เล่าว่า **พระโพธิสัตว์ทั้งปวง** เห็นนิมิต (สัญลักษณ์) คือ ทูตแสงสว่าง สือปัญญา (เรียกว่าเทวทูต) จึงบรรพชา พระโพธิสัตว์ทุกองค์เห็นเทวทูตก่อนบรรพชา ใครเป็นคนกำหนดให้พระโพธิสัตว์ทุกองค์จะต้องเห็นเทวทูต ที่ไหน ๆ ก็มีคนแก่ คนเจ็บ คนตาย แต่บรรพชิต(สมณะ)มีไม่ทั่วไป บรรพชิตในเทวทูตก็คือสมณะ ผู้ที่ไม่ทำร้าย เบียดเบียน ไม่กล่าวร้ายว่าร้าย สรรพปาติโมกข์ รู้ประมาณอาหาร อยู่ในที่สงัด ประกอบความเพียรในอธิจิต บรรพชิตในเทวทูตต่างกับนักพรตอื่นที่อ้างตนเป็นสมณะ เมื่อพระสิทธัตถะได้เป็นพระพุทธเจ้า ทรงยืนยันพระองค์ว่ามหาสมณะ ไม่ใช่สมณะเหมือนที่อ้างกันเวลานั้น

กปิลมุนี, ปารศวนาถมุนี

ทั้งสองคือมุนี ผู้รู้ประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น ทั้งสองเกี่ยวกับสมณะ มีชีวิตอยู่ก่อนประวัติศาสตร์ ก่อนยุคพระเวท กปิลมุนีและปารศวนาถมุนีสืบมาตั้งแต่วัฒนธรรมฮารัปปา กปิลมุนีเป็นผู้ตั้งลัทธิสงฆา-โยคะ (Early Sangaya-Yoka) ชื่อของเมืองกปิลพัสดุ์ได้จากชื่อกปิลมุนีนี้นี้ ปารศวนาถมุนีเป็นบรรพบุรุษของเซน สองมุนีเป็นชาวพื้นเมืองแต่ดั้งเดิม สะวาปัน เค. บิสวาส กล่าวว่า “พุทธและเซนเป็นลัทธิโบราณที่คนพื้นเมืองตั้งขึ้นมา มีแต่ดั้งเดิม”^๔ ลาล มณี โจชิ กล่าวว่า “วัฒนธรรมของคนสันโดษ (สมณะ ; ศรามณะ) ในอินเดีย ไม่ใช่ของพระเวท มีก่อนอารยัน หลักคิดในพระเวทรับอิทธิพลจากลัทธิที่ไม่ใช่พระเวท ได้แก่ โยคะยุคแรก สงฆา พุทธะ และไชนะ .. หลักปฏิบัติของไชนะ พุทธะ โยคะ สงฆะ และบางสิ่งในอุปนิษัทเป็นหนี้ของมุนีและสมณะ”^๖ พราหมณ์ไม่ใช่ต้นตำหรับ แต่รับไปจากลัทธิที่มีอยู่ก่อน

กลุ่มที่ไม่ใช่อารยัน ไม่เชื่อถือพระเวท มีก่อนเซนและก่อนพุทธ ได้แก่ ปริพาชก อาชีวก และมุนทะ (โกณศิระชะ) พระสิทธัตถะเกิดในวัฒนธรรมของผู้เชื่อถือลัทธิสงฆา-โยคะ ไม่ได้มีวรรณอย่างพราหมณ์ ครูของพระสิทธัตถะ (วิศวามิตร อาฬาระกาลามะ และอุทกะรามบุตร) ไม่ได้สอนพระเวทให้ พระสิทธัตถะ เมื่อพระสิทธัตถะได้เป็นพระพุทธเจ้า ทรงสอนทวนกระแสสังคมสมัยนั้นที่พราหมณ์เป็นใหญ่ เช่น ปฏิเสธพระเวท ปฏิเสธวรรณะ ไม่ให้เรียนคำสอนด้วยภาษาพราหมณ์ ให้เรียนด้วยภาษาถิ่น (สกายนิรุตติยา)^๗ ท่าทีการปฏิเสธพราหมณ์ก็ถือไม่เห็นด้วย ทั้งนี้ ก็เพราะพระองค์เป็นมหาสมณะ ไม่ใช่พราหมณ์

^๔ Swapan k Biswan, *Buddhism the religion of Mohenjodaro & Harappa Cities*, (Delhi: Richa Offset Press Shahara), p. 26.

^๖ Lal Mani Joshi, *Discerning the Buddha*, (New Delhi: Munshiram Manoharlal, 1983), p. 45.

^๗ วิ.จ. (ไทย) ๗/๒๕๕/๗๑.

เมื่อคราวที่ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา พระสิทธัตถะได้ทดลองลัทธิโอเจลก (อเจลโก โหมิ)^๘ ตามหลัก
ทรมานตนของปารศวนาถมนี ประพฤติบะ อยู่เศร้าหมอง รังเกียจบาป อยู่สงัดเงียบ จึงพบว่ามันไม่ใช่
ทางตรัสรู้ จึงหยุด ปารศวนาถมนี เป็นคนสืบทอดลัทธิอัสตทิกิลมณานิโยคของเซน วัปปศากยะผู้เป็นอาของ
พระสิทธัตถะเชื่อถือนิครนถนาฏบุตร ปฏิบัติลัทธิของนิครนถ์เช่นกัน

พระสิทธัตถะและพระมหาวิระมาจากรวรรณะนักรบ (ชาติติยะ : บาลี, กษัตริย์ : สันสกฤต) เป็นกษัตริย์
นักรบ (Ksatriya warrior) จากวัฒนธรรมของผู้ไม่เชื่อถือพระเวท ทั้งสองสืบทอดลัทธิสมณะ คนหนึ่งสอน
อัสตทิกิลมณานิโยค คนหนึ่งสอนมัชฌิมาปฏิปทา พระสิทธัตถะไม่ใช่กษัตริย์ที่พราหมณ์บอกว่าเกิดจาก
แขนพระพรหม ตระกูลของพระสิทธัตถะไม่ใช่เผ่าอารยันร่ำรวย แต่เป็นตระกูลนักปกครองที่เป็นนักรบ
มาแต่เดิม (aboriginal martial)

คราวเมื่อสงฆ์ทำสังคายนาในเมืองเวสาลี^๙ สอบถามกันเรื่องถิ่นเกิดของพระพุทธเจ้า คำบาลีที่ใช้คือ
พุทธา หมายถึง ผู้ทั้งหลาย (พุทธะทั้งหลาย) “พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทั้งหลายอุบัติขึ้นในชนบทที่อยู่
ด้านหน้า (ปุรตถิเมสุ ชนบทेषุ พุทธ) ชนบทที่อยู่เบื้องหน้า หมายถึง อินเดียตะวันออก ซึ่งเป็นที่อุบัติของ
พระพุทธเจ้า ระบุว่าย้ายมาจากฮาร์ปา (ปัญจาป-สินธุ) เผยแผ่อยู่ทางลุ่มแม่น้ำคงคา

พราหมณ์

พราหมณ์ คือ คนบุชายัญ พราหมณ์สอนว่าพระพรหมคือผู้สร้าง มนุษย์ถูกแบ่งให้เป็นวรรณะ มนุษย์
เกิดจากพระพรหม พราหมณ์ที่เป็นคนแบ่งจึงแบ่งพวกตนให้ใกล้ชิดสนิทกับพระพรหมยิ่งกว่าวรรณะใด
ประเพณีการท่องใช้ปากสาธยายพระเวท เหมือนยั่วว่าพราหมณ์เกิดจากปากของพระพรหม จึงต้องท่อง
ต้องสาธยาย ต้องปกปิด จะทำให้หลังให้ศักดิ์สิทธิ์ วรรณะอื่นเกิดต่างกันไปตามเรื่องที่พราหมณ์กำหนดไว้
กษัตริย์เกิดจากแขน ไชยยะเกิดจากสะโพก ศูทรเกิดจากเท้า พราหมณ์ซึ่งมีอคติต่อสมณะ จึงแต่งเหยียด
ว่า สมณะเกิดจากหลังเท้าพระพรหม

ส่วนพวกที่พยายามจะให้พระพุทธเจ้าเป็นพราหมณ์ฮินดู อังนครสูตร ในสังยุตตนิกาย ที่ว่า
“ทางเก่าที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ก่อน ๆ เคยไป” พวกเขาตีความกันไปว่าพระสัมมาสัมพุทธะก่อน ๆ
คือ พราหมณาจารย์ในอดีต^{๑๐} ดังที่กล่าวมาแล้วว่าประวัติศาสตร์อินเดียสมณะมีในวัฒนธรรมฮาร์ปา
ก่อนยุคพระเวท ก่อนอารยัน (ก่อนพราหมณ์) ในแวดวงสมณะไม่แบ่งแยกให้เป็นนั่นเป็นนี่ แต่เพราะเหตุที่
ใคร ๆ ไม่อาจจะบริสุทธิ์ได้ด้วยสถานะชาติกำเนิด แต่ว่าความบริสุทธิ์เกิดจากการปฏิบัติชอบของตนนั่นเอง
สมณะสอนให้ชำระสิ่งไม่บริสุทธิ์ด้วยสิ่งบริสุทธิ์ สอนให้ทำลายสถานะชาติกำเนิดด้วยวิธีปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ
แต่พราหมณ์สอนตรงกันข้าม

^๘ ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๕๕/๑๑๙.

^๙ วิ.จ. (ไทย) ๗/๔๕๔/๔๐๘.

^{๑๐} ส.น. (ไทย) ๑๖/๖๕/๑๒๘.

ความเป็นมาของสมณะไม่มีต่อเนื่องเหมือนความต่อเนื่องของพราหมณ์ ความเป็นมาของสมณะมีหลักฐานในเถรวาท (เท่านั้น) จึงเป็นเหตุให้พวกที่พยายามจะให้พระพุทธเจ้าเป็นพราหมณ์อื่นดูไม่ยอมรับ เพราะไม่ต้องการให้สมณะโดดเด่นยิ่งไปกว่าพราหมณ์

ศากยวงศ์ไม่เชื่อถือพราหมณ์

ศากยวงศ์ คือ วงศ์ศากยะ วงศ์ของชนเผ่าศากยะ พระสิทธัตถะถือกำเนิดในศากยวงศ์จึงได้ชื่อตามวงศ์ว่า ศากยมนี หรือ สักยมนี คือ มุนีของศากยะ สมัยพุทธกาลศากยวงศ์ตั้งอยู่ในเขตแคว้นโกศล เมื่อพระสิทธัตถะบรรพชาไม่นานทรงไปบิณฑบาตในเมืองราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารทรงทราบเรื่องที่พระสิทธัตถะบรรพชาก่อนหน้านั้น จึงไปสอบถาม พระสิทธัตถะทรงตอบว่า “มีชนบทแห่งหนึ่งตั้งอยู่ในแคว้นโกศล ตรงด้านข้างหิมวันตประเทศ เป็นเมืองที่มั่งคั่ง ประชาชนขยันขันแข็ง อาตมภาพมีนามตามโคตรว่าอาทิตย มีนามตามชาติกำเนิดว่าศากยะ”^{๑๑} บอกภูมิหลังพระสิทธัตถะว่าเกิดในศากยวงศ์ศากยะ (กับโกลิยะ) อยู่ในสักกชนบท แถบเขาหิมาลัย ศากยะเลือกหัวหน้าขึ้นปกครอง สุทโธทนะพุทธบิดา ภัททิยะเพื่อนของอนรุทธะ มหานามะพี่ชายของอนรุทธะเคยได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าของศากยะ เพราะเหตุที่ไม่ใช่แคว้นใหญ่โตพวกศากยะจึงต้องอาศัยกำลังของมหาอำนาจอย่างแคว้นโกศล คอยคุ้มครองสนับสนุน ศากยะอยู่ที่นั่นนานเท่าไรหรือว่าอยู่มาตั้งแต่รุ่นไหนไม่ปรากฏ ศากยะเป็นคนแถบนั้นแต่เดิมหรือย้ายจากที่อื่นมาอยู่ก็ไม่ปรากฏ ครั้งพุทธกาลศากยะอิงกับกลุ่มมหาอำนาจ คงเพราะนิสัยที่ไม่เหมือนใครของศากยะ จึงต้องเลือกหัวหน้าปกครองกันเอง

ศากยะไม่ใช่ชนบทเล็ก ในบาสิระบุเมือง หมู่บ้าน นิคม นครของศากยะ มี จาตุมา (จาตุมสูตร) เมทพุปะ (ธัมมเจติยสูตร) โขมพุสสะ (โขมพุสสุต) สามคามะ (สามคามสูตร) เทวทหะ (เทวทหสูตร) ศีลาวดี (สัมพหุลสูตร) อุพุมปะ (อรรถกถาธรรมบท เรื่องวิจุฑา) กบิลพัสดุ (มหานามสูตร) โทณวัตถุ (อรรถกถาอังคุตตรนิกาย เรื่อง พระอัญญาโกณฑัญญะ) ส่วนเทวทหะอยู่ในเขตของศากยะ มีนิคมหลายแห่ง ได้แก่ หลีททวสนะ (กุกกุรวตติกสูตร) ปัชชนละ (สุปปาวาสสูตร) สาปุคะ (สาปุคียสูตร) อุตตระ (ปาฏลียสูตร) กักกรปัตตะ (ทีฆชาณสูตร) พยัคฆปัชชะ (อรรถกถาอังคุตตรนิกาย สาปุคียสูตรตวันณนา) แม่น้ำโรहिณีเป็นเขตกั้นระหว่างศากยะกับโกลิยะ ศากยะและโกลิยะเป็นเพื่อนบ้านใกล้ชิด ที่ได้ชื่อว่าศากยะ เพราะมีความสามารถ ที่ได้ชื่อว่าโกลิยะ เพราะนำไม้กระเบามาสร้างเมือง ความมั่งคั่งของศากยะและโกลิยะไม่ต่างกันมาก ศากยะยอมรับอำนาจแคว้นโกศล โกลิยะก็คงเช่นเดียวกัน

แคว้นโกศลเป็นแคว้นใหญ่ แคว้นมั่งคั่ง มีความสำคัญสมัยพุทธกาล โกศลเป็นหนึ่งในมหาชนบท (๑๖ แคว้น) มหาโควินทสูตร^{๑๒} ระบุ ๗ แคว้นก่อนพุทธกาล (กาลิงคะ, อัสสกะ, อวันตี, โสวีระ, วิเทหะ,

^{๑๑} พ.ศ. (ไทย) ๒๕/๔๒๕-๖/๕๕๗.

^{๑๒} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๓๐๔ /๑๕๗.

อังคะ, กาสี) ไม่มีชื่อแคว้นโกศล ผู้นำแคว้นโกศลในบาลี เช่น อังคะ, สัพพมิตต์, ทีฆิติ, ทีฆาวุ, มหาโกศล, ปเสนทิโกศล ในสมัยพุทธกาลสาวัตถีเป็นเมืองหลวง มีครอบครัว ๑๕๗,๐๐๐ ครอบครัว ประชากร ๗๐ ล้าน (สาวตถิย สัตตชนโกฏิโย) รวมทั้งแคว้นประชากร ๑๘๐ ล้าน (อฏฐารสโกฏิมนุสสา) สาวัตถีเป็นเมืองใหญ่หนึ่งใน ๖ เมือง (จัมปา, ราชคฤห์, สาวัตถี, สาเกต, โกสัมพี, เวสาลี) เรื่องที่เกี่ยวกับแคว้นโกศลในพระไตรปิฎก เช่นพราหมณ์ที่มีชื่อเสียงหลายคนอยู่ในแคว้นโกศล เสนาบดี อำมาตย์ หมูบ้าน นิคม นคร บทบาทของพระเจ้าปเสนทิ เสาในโกศลสังยุต^{๑๓} แคว้นโกศลปัจจุบัน คือ สาเหฐ-มเหฐ (Saheth-Maheth) ตั้งอยู่เขต Bahraich และ Gonda ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของลัคเนา อุตฺตรประเทศ อินเดีย

พระพุทธเจ้าประทับจำพรรษาที่เชตวันมหาวิหาร ๒๕ พรรษา คำสอนที่รวบรวมใน ๔ นิกาย มี ๘๗๑ พระสูตร ตรัสในเมืองสาวัตถี ๘๔๔ พระสูตร ตรัสในเชตวัน ๒๓ พระสูตร ตรัสในบุพพาราม ๔ พระสูตร ตรัสที่อื่นเช่นในป่า ๔ พระสูตร แยกไว้ในทีฆนิกาย ๖ พระสูตร ในมัชฌิมนิกาย ๗๕ พระสูตร ในสังยุตตนิกาย ๗๓๖ พระสูตร ในอังคุตตรนิกาย ๕๔ พระสูตร ชาตก ๕๔๗ เรื่อง ชาตกที่ตรัสในเมืองสาวัตถี ๔๑๖ ชาตก

ศากยอยู่แถบเชิงหิมาลัยทิศตะวันออกแคว้นโกศล พระเจ้าปเสนทิโกศล และพระพุทธเจ้าทรงเป็นกษัตริย์ ทรงเป็นชาวโกศล ทรงมีชนมายุ ๘๐ ปี พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงเป็นกษัตริย์ นับถือพราหมณ์ทำยัญพิธี พระพุทธเจ้าเป็นนักรบ (กษัตริย์) ศากยะ พระเจ้าปเสนทิโกศลร่ำเรียนวิชาที่ตักกสิลา เมืองศุณย การศึกษาของพราหมณ์ พระพุทธเจ้า (สมัยเป็นพระสิริธัตถะ) ไม่ได้เรียนกับพราหมณ์ เรียนกับวิศวามิตร ที่เมืองกบิลพัสดุ์

อัมพฤษฐสูตร^{๑๔} ทีฆนิกาย เล่าต้นวงศ์ของศากยะ คือ โอกกาการาช เมื่อครั้งที่อัมพฤษฐะไปรายงานแก่พราหมณ์โปกขรสาติ อัมพฤษฐะเคยไปที่เมืองกบิลพัสดุ์ แต่พวกศากยะไม่ต้อนรับ เขายังแค้นเคืองเมื่อสบโอกาสจึงไปว่ากล่าวรุกรานศากยะ แล้วมารายงานว่า “พวกศากยะ ดุร้าย (จณฺหา) หยาบช้า (ผรุสา) วู่วาม (ลหุสา) พุดพล่าม (รภสา) เป็นเจ้าบ้าน (อิพฺภา) ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่ยกย่อง ไม่บูชาพราหมณ์” ที่ดุร้าย เพราะความโกรธถือตัว ที่หยาบช้า เพราะแข็งกร้าว วู่วาม ใจเบา หุนหัน ผลุนผลัน ยินดียินร้ายกับสิ่งเล็กน้อย เลื่อนลอยตามอารมณ์ในเรื่องเล็กน้อย เหมือนกะโหลกน้ำเต้าลอยตามน้ำ พุดพล่าม เมื่อศากยะอ้าปากพูด คนอื่นไม่มีโอกาสพูด

อัมพฤษฐะกล่าวรายงานเพราะเคืองแค้น แต่สะท้อนนิสัยพวกศากยะ ซึ่งตรงกับในบาลี ดุร้าย เพราะถือตัวมาก หยาบช้า วู่วาม ศากยะนิสัยดุร้าย (un-Aryan) โปรยยาพิชในแม่น้ำโรหิณีทำลายพวกโกลิยะ เป็นเจ้าบ้านเจ้าถิ่น ศากยะปกครองกันเองในสักกชนบท เชิงหิมาลัยเหนือแคว้นโกศล แม้ยอมรับ

^{๑๓} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๑๒-๑๓๖/๑๒๗-๑๓๔.

^{๑๔} ที.ส. (ไทย) ๙/๒๖๔/๙๐-๙๑.

อำนาจฝ่ายโกศลแต่เลือกหัวหน้าปกครองเอง ไม่ยอมรับคนต่างสายเลือดแม้จะมีอำนาจกว่า ดังคราวที่พระเจ้าปเสนทิโกศลส่งทูตไปขอขัตติยนารีของศากยะ พวกศากยะไม่ยอมยกนารีให้แก่คนต่างสายเลือด “พวกเราอยู่ในอำนาจปกครองของพระเจ้าโกศล (โกศลธัญญ์ อาณาปวตติฏฐาเน วสาม)” เหตุที่ไม่ยอมรับ เพราะพระเจ้าปเสนทินับถือพราหมณ์ทั้งไม่ใช่พวกของศากยะ ไม่เคารพนับถือ ไม่ต้อนรับพราหมณ์ อัมพัฏฐะศิษย์พราหมณ์อยู่ในเมืองสวตถิที่มีผู้นำเป็นพราหมณ์ แต่ศากยะไม่เห็นพราหมณ์มีความสำคัญ พระพุทธเจ้าทรงดำหนิการกระทำของพวกศากยะ ทั้งโปรยยาพิษลงแม่น้ำและให้ลูกทาสี

จุดเด่นของศากยะ คือ รักษาคำสัญญา รักษาคำสัตย์ (สัจจปฏิญญา)^{๑๕} เมื่อคราวที่วิฑูทกะเข้าทำลายศากยะ สั่งให้ฆ่าศากยะทุกคนเว้นเพียงเจ้ามหานามะ พวกศากยะแม้จะถูกฆ่าก็ไม่พูดปด คราวหนึ่งพระพุทธเจ้าตรัสโทษการกล่าวเท็จกับพระราหุล ทรงสอนด้วยการสาธิต ล้างพระบาทเหลือน้ำไว้หน่อยหนึ่งในภาชนะน้ำ ทรงเปรียบว่าผู้ใดมีความละเอียดในการพูดปดทั้ง ๆ รู้ ความเป็นสมณะของผู้นั้น ย่อมเป็นของน้อยเหมือนน้ำที่มีอยู่ในภาชนะน้ำ ทรงเห็นว่าที่เหลือน้ำอยู่ทั้ง ตรัสเปรียบว่าผู้ใดไม่มีความละเอียดในการพูดปดทั้ง ๆ รู้ ความเป็นสมณะของผู้นั้น ชื่อว่าเป็นอันทั้งเสียแล้ว ทรงคว่ำภาชนะน้ำ ตรัสเปรียบว่าผู้ใดไม่มีความละเอียดในการพูดปดทั้ง ๆ รู้ ความเป็นสมณะของผู้นั้น ชื่อว่าเป็นอันคว่ำ (หมดสิ้น)^{๑๖} ความหมาย ก็คือ ผู้ไม่มีความละเอียดในการพูดปดทั้ง ๆ รู้ สามารถทำความชั่วได้ทุกชนิด ลงว่าถ้าเริ่มพูดปดเมื่อใด ก็ต้องโกหกต่อไปเรื่อย ไม่สิ้นสุด คนพูดปดทำความชั่วได้ทุกชนิด การรักษาคำสัตย์ ไม่กล่าวเท็จจึงเป็นจุดเริ่มในพระพุทธศาสนา

อัมพัฏฐสูตรเล่าสถานะของนักรบว่า แม้อยู่ในสถานะตกต่ำเพียงใด ก็ดีกว่าพราหมณ์ “นักรบที่ถูกนักรบด้วยกันให้โกนหัว มอมด้วยขี้เถาแล้วขับไล่จากแว่นแคว้นหรือไล่จากเมือง ชื่อว่าเป็นผู้ตกต่ำอย่างยิ่ง นักรบเมื่อตกต่ำขนาดนี้ ก็ยังดีกว่าพราหมณ์”

ถ้าศากยะไม่ใช่พราหมณ์ ทำไมมีบทบาทพราหมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เล่าเมื่อตอนที่พระสิทธัตถะเกิดได้ ๕ วัน เชิญพราหมณ์ให้ทำนายลักษณะ หรือต่อมา หลังตรัสรู้ไม่นาน สหัมบดีพรหมที่พราหมณ์เคารพนับถือเข้าไปเชิญให้แสดงธรรม (ยุคนั้นคนนับถือพระพรหม) เรื่องนี้ ต้องยกย่องคนแต่งอันเป็นเหตุให้พุทธศาสนามีฐานที่ตั้ง ถ้าไม่อ้างไม่คล้อยตาม คำสอนคงไม่มาถึงอนุชน การเผยแพร่ความเชื่อไม่ว่าที่ไหนหรือในสังคมใด ถ้าหวังความมั่นคงให้มีที่ตั้ง ให้สังคมกล่าวถึง ให้ชาวบ้านจดจำเล่าขาน จะต้องรับเอาลัทธิประเพณีในท้องถิ่น ไม่เช่นนั้นไม่อาจติดตั้งได้ แต่เรื่องนี้เหมือนดาบสองคม บางทีกลับเพิ่มความหลงผิดถ้าแยกไม่เป็น รู้ตามในหนังสือแต่ไม่รู้ภูมิหลังที่ไปที่มา

^{๑๕} วิ.จ. (ไทย) ๗/๓๓๐/๑๗๐.

^{๑๖} ม.ม. (ไทย ๑๓/๑๐๗/๑๑๗.

อีกพระสูตรหนึ่ง คือ อัคคัญสูตร^{๑๓} สะท้อนสังคมสมัยพุทธกาล พราหมณ์เหยียดหยามสมณะ ยกย่องตนให้เป็นวรรณะประเสริฐที่สุด วรรณะอื่นเลว วรรณะที่ขาวคือพราหมณ์ วรรณะอื่นดำ พราหมณ์เท่านั้นที่บริสุทธิ์ ผู้ไม่ใช่พราหมณ์ไม่บริสุทธิ์ พราหมณ์เป็นบุตร เป็นโอรส เกิดจากโอฐของ พระพรหม เกิดจากพระพรหม พระพรหมสร้างพราหมณ์ให้เป็นทายาทพระพรหม วรรณะที่เลวทรามคือ สมณะศีระะโหล้น ซึ่งพราหมณ์มองว่าเป็นคนรับใช้ เป็นคนวรรณะต่ำ เป็นเผ่าของมาร เกิดจากบาปของ พระพรหม

พราหมณ์รังเกียจคนศีระะโหล้น มองว่าคนศีระะโหล้นเป็นผู้รับใช้ (เจ้าหมานามศากยะมีทาสีระะโหล้น ชื่อ นาคมุนทา) ครั้งหนึ่ง สุนทริกพราหมณ์บูชาไฟที่ฝั่งแม่น้ำสุนทริกา เสร็จแล้วลุกขึ้นเหยียบบรรยากาศ พรางคิดว่าใครควรบริโภคข้าวเหลือจากบูชา เห็นพระพุทธรูปเจ้าคุณพระวรกายตลอดพระเศียรนั่งอยู่ที่ โคนไม้ จึงถือข้าวเหลือ พร้อมคนโทน้ำตรงเข้าไป พระพุทธรูปเจ้าเปิดผ้าคลุมพระเศียรเพราะได้ยินเสียง พราหมณ์เห็นพระองค์ศีระะโหล้น แต่ผิวน้ำเข้าไปถามว่า “ท่านเชื่อชาติอะไร (กัซจโง)” ทรงตอบว่า “อย่าถามเชื่อชาติ จงถามความประพฤติ”^{๑๔} พราหมณ์ถามเพราะกลัวว่าสิ่งที่ให้คนศีระะโหล้นจะไม่ได้ อานิสงส์ คำตอบนี้มีนัยลุ่มลึก ผู้ถามและผู้ตอบเสมือนผู้แทนพราหมณ์กับนักรบ

ศากยวงศ์ และ โกลิยวงศ์

ศากยวงศ์เป็นวงศ์ฝ่ายพุทธบิดา โกลิยวงศ์เป็นวงศ์ฝ่ายพุทธมารดา สองวงศ์เป็นเพื่อนบ้าน ตั้งอยู่ในชนบทเชิงเขาหิมาลัย

ความสัมพันธ์ : ศากยวงศ์กับโกลิยวงศ์ทำอวาทะและวิวาทะสืบวงศ์ไม่ขาดสายจนถึงพุทธกาล ที่สมรสด้วยกันเองก็เพราะไม่ต้องการให้สถานะชาติกำเนิดปนกับชนต่างเผ่า ตี. ดี. โกสัมพี (๑๘๗๖ – ๑๙๔๗) มองว่า ประเพณีสมรสด้วยกันเองไม่ใช่ประเพณีอารยันในอินเดีย มตินี้แย้งอรรถกถาและพวกที่พยายาม จะให้พระสิริธัตถะเป็นเครือญาติเดียวกับพวกอารยันเร่ร่อน

อรรถกถาเล่าว่าพระนามของพุทธบิดา คือ สุทโธทนะ แปลว่า ข้าวสะอาด พระนามของพุทธมารดา คือ มายา ที่มาของชื่อมาจาก “มา” (อย่า) และ “ยาหิ” (จงไป) รวมคำแรกเข้าด้วยกันเป็นมายา เป็นคำที่ พวกโกลิยะห้ามนางไปอยู่กับพวกศากยะ เพราะถือตัวว่ามีชาติตระกูล รูปและทรัพย์สมบัติเสมอเหมือนกัน ที่มาของชื่อชวนให้คิดไปถึงความสัมพันธ์ของสองตระกูล ต่างฝ่ายต่างถือตัว สิ่งนี้จะเป็นเหตุทำให้ พระสิริธัตถะยึดมั่นว่าเป็นทางมาแห่งธูติ จนต้องออกไปแสวงหาว่าอะไรเป็นกุศล หรือไม่

อาชีพ : ศากยะมีด้วยกันหลายพวก บางพวกยึดอาชีพทำลูกธนู แต่ส่วนใหญ่ทำนาข้าว จากชื่อศากยะ สุทโธทนะ สุกโกทนะ โธโตทนะ ขนิโตทนะ และ อมิโตทนะ ทำยาคามีคำโอทนะ ที่แปลว่า ข้าว แสดงว่า

^{๑๓} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๑๔/๘๔.

^{๑๔} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๙๕/๒๗๖, ชุ.สุ. (ไทย) ๒๕/๔๖๗/๖๐๖.

ศากยะเกี่ยวข้องกับข้าว ศากยะกับโกลิยะขัดแย้งกันเคยแย่งน้ำทำนาข้าว เจ้ามหานามะเคยเล่าวิธีทำนาให้น้องชาย คือ อนุรุทธะ ฟัง

บุขางู : มหานามะของพระสิทธัตถะได้ทาสีชื่อนาคมณฑา เป็นภรรยา นาคมณฑา แปลว่า ผู้มีศีระะโล้น นั้บถ็อง (นาคะ=งู, มณฑา =ศีระะโล้น) ทำให้ทราบว่ศากยะบุขางู (นาค) โกลิยะก็บุขางู ตอนขอแบ่งพระอัฐิธาตุ พวกโกลิยะขอพระอัฐิธาตุไปเก็บไว้ที่รามคาม (รามคามะ นาคราชา มเหติ) ดี. ดี. โกสัมพี กล่าวว่า ปัจจุบันปรากฏร่องรอยบุขาสถูปุงูที่รามคาม

คำบรรยายบทบาทพระพุทธเจ้า

พระโคตมพุทธเจ้าปรินิพพานได้ ๓๐๐ ปี พวกภิกษุเวตุลลกะเชื่อว่าพระพุทธเจ้าไม่มีตัวตนอยู่จริงในโลกมนุษย์ ที่เห็นนั้นเป็นพุทธเนรมิต องค์จริงสถิตอยู่บนสวรรค์ชั้นดุสิต^{๑๙} ผ่านไปอีก ๒๐๐ ปี พระเจ้ามิลินท์ถามพระนาคเสนว่าใครเคยเห็นพระพุทธเจ้าบ้าง ท่านตอบว่าไม่มีใครเคยเห็น พระเจ้ามิลินท์ตรัสว่าถ้าเช่นนั้นพระพุทธเจ้าไม่มีจริง^{๒๐} สมัยพระเจ้าอโศกพระองค์รับสั่งพญานาคให้เนรมิตรูปเปรียบของพระพุทธเจ้า จนเมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๙ (ค.ศ. ๑๘๘๖) ที่ประเทศฝรั่งเศส นักวิชาการศาสนาเสนอว่าพระพุทธเจ้าอาจไม่มีตัวจริง พุทธประวัติอาจจะเป็นนิทาน เฮอริแมน โอลเดนเบิร์ก จึงเขียนหนังสือ แปลเป็นภาคอังกฤษ คือ Buddha His Life, His Doctrine, His Order ยืนยันความเป็นมาและบทบาทของพุทธะว่ามีจริงในประวัติศาสตร์อินเดีย

ในการศึกษาพุทธประวัติ โดยทั่วไปนิยมแบ่งออก ๒ ช่วง ช่วงแรกสมัยที่เป็นพระสิทธัตถะครองเรือนในโลกียวิสัย อยู่ในโลกียชาติ ช่วงต่อมาเป็นบรรพชิต ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากระทั่งดับขันธปรินิพพาน ช่วงที่เป็นบรรพชิตได้พัฒนาพระองค์จนเป็นเทวดาในหมู่มนุษย์ เป็นเทพในหมู่มนุษย์ ช่วงนี้เป็นอริยชาติ คำบรรยายบทบาทพระองค์ มีทั้งบรรยายว่าเป็นมนุษย์และเป็นเทพ

ความเป็นมนุษย์ : ชีวิตในโลกียชาติ ช่วงยังไม่ได้อบรม ยังไม่เป็นพุทธะ ความเป็นมนุษย์แม้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ก็ยังเป็นมนุษย์ เหมือนมนุษย์ทั้งหลาย ประสบปัญหาทางกายภาพเหมือนมนุษย์ทั่วไป เช่น ปวดหลัง ปวดท้อง ปวดศีรษะ ลมในท้อง ขับถ่าย ห้อพระโลหิต หน้าที่และบทบาทของพระองค์เหมือนช่างศึกในสงคราม ต้องคอยระวังอาวุธที่มาจากทิศานุทิศ ขณะเดียวกันก็สั่งสอนตักเตือนผู้คนให้มีสติ ให้มีหิริ ให้เป็นสัมมาทสิฐิ ในความเป็นมนุษย์ของพระองค์มีตัวอย่างจากคราวจาริกไปแคว้นมัลละที่หมู่บ้านถุนะ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นพราหมณ์ พอรู้ว่าพระองค์จะมา หวังแกล้งไม่ให้พระองค์มีน้ำดื่ม จึงใช้หญ้าใช้แกลบถมใส่บ่อเต็มจนล้นปากบ่อ^{๒๑} บางครั้งพระองค์ช่วยแก้ปัญหาชาวบ้าน ดังเล่าว่า

^{๑๙} อภิ.ปญจ.อ. (ไทย) ๘๐๒-๘๐๓/๒๙๗.

^{๒๐} มิลินท. หน้า ๗๘.

^{๒๑} ขุ.อ. (ไทย) ๒๕/๖๙/๓๑๗.

ชาย ๔ คนมีคุณสมบัติต่างกัน ไปหลงรักลูกสาวพราหมณ์ จึงไปสู้ขอกับผู้เป็นบิดา พราหมณ์ที่เป็นบิดาไม่รู้จะยกลูกสาวให้ใครจึงไปถามพระพุทธเจ้า^{๒๒} บทบาทความเป็นมนุษย์ บรรยายถึงพระองค์ว่ามีพระเนตรดำสนิท (อภินิเสนโต) พระเนตรแจ่มใสดุจตาลูกโค (โคปขุโม) มีสีผิวดุจเงิน (ชาตรูป นาม สตถุณโณ)^{๒๓} (บ้างก็ว่า สีผิวดุจทอง : สุวณฺณโณ) เป็นธรรมราชา ไม่ประดับตกแต่ง เช่นไม่ใช้ต่างหู ไม่สวมกำไลมือ กำไลเท้า ไม่ใส่มงกุฎ เหมือนผู้นำคนอื่นที่นิยมประดับกัน ในสมัยนั้น

ความเป็นเทพ : พระองค์มีสถานะเป็นเทพ เมื่อประมาณ พ.ศ. ๖๐๐ ยุคที่บรรดาลัทธิแข่งขันอวดกัน หาวิธีสร้างแรงจูงใจมวลชน อิทธิปาฏิหาริย์ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องอวดแข่งกัน แข่งขันกันว่า ศาสดาใครจะเหนือชั้นหรือเก่งกว่ากัน อิทธิปาฏิหาริย์เป็นเครื่องมือที่ทำให้สังคมเลื่องลือกล่าวถึง สถานะความเป็นเทพ เล่าเรื่องตั้งแต่ก่อนจะมายังโลกมนุษย์ มาจากสวรรค์ภพดุสิต เลือกลงสถานที่เกิด ขณะเกิดมีเหตุการณ์แปลกพิสดารชนิดที่ไม่มีใครเสมอเหมือน ต่อมาเป็นบรรพชิตกระทั่งวันถวายพระเพลิง มีเรื่องอัศจรรย์ให้สังคมโจษขานกล่าวได้ไม่จบสิ้น เพราะว่าพระโพธิสัตว์เป็นดุจเทพ (โพธิสโต เทโว วีย)^{๒๔} เมื่อมอบความเป็นเทพให้พระองค์ จึงบรรยายคุณสมบัติให้เหมือนกับคุณสมบัติของเทพ เช่น ประสูติแล้วพูดได้ทันที (ชาติที่เกิดมาพูดทันที คือ มโหสถ เวสสันดร ชาติสุดท้าย) ความเป็นเทพเลื่องลือไปไม่สิ้นสุด ยุคที่คนชอบฟังนิทาน เรื่องเล่าจัดลำดับเหตุการณ์ให้จำเรื่องได้แม่น คนจึงชอบฟังนิทาน

ผู้รู้ให้ข้อคิดเหตุการณ์ตอนประสูติ ไว้ที่น่าสนใจ ดังนี้

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต) กล่าวว่า เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติ มีเหตุการณ์ที่เป็นสัญลักษณ์ว่าได้เสด็จย่างพระบาทไป ๗ ก้าว ทรงเปล่งอาสภิวาจา ว่า “เราเป็นผู้เลิศแห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐแห่งโลก เราคือผู้เป็นใหญ่แห่งโลก” พระดำรัสนี้ ถ้าไม่สังเกตให้ดีจะเข้าใจผิด ว่าทำไมเจ้าชายสิทธัตถะมาอวดตัวว่ายิ่งใหญ่ แต่พึงทราบว่าเป็นการประกาศอิสรภาพของมนุษย์

เสถียร โกเศศ กล่าวถึงความอัศจรรย์ตอนประสูติของฝ่ายมหายาน ว่า เรื่องผู้วิเศษ เวลาจะเกิดไม่ออกโดยธรรมดา มีกล่าวไว้ในคัมภีร์พระเวท เรื่องพระฤาษีชื่อวามเทพ พระฤาษีนั้นมีอานุภาพ ถึงจะพูดได้ก่อนเกิด คือ ขอร้องออกมาว่า “... อย่าให้ข้าออกทางนี้เลยเพราะมันลำบาก ให้ข้าออกไปทางซี่ข้างเถิด” นักปราชญ์สันนิษฐานกันว่า พระพุทธประวัติที่พระคัมภีร์กล่าวถึงการประสูติแห่งพระมหาบุรุษจากพระปรีศวแห่งพระมารดา คงนำความในพระเวทท่อนนี้ไปสวมพระพุทธประวัติ เพื่อต้องการให้เป็นผู้วิเศษบ้าง แต่พระพุทธประวัตินี้มีในฝ่ายคัมภีร์อุตตฺตนิกาย เพราะฉะนั้น พวกเราผู้ทักขิณิกาย จึงทราบเรื่องกันไปคนละอย่าง

^{๒๒} พ.ช.อ. (ไทย) ๓/๒๐๐/๑๓๗.

^{๒๓} วิมพา. (ไทย) ๒/๕๘๔/๖๐.

^{๒๔} พ.ช.อ. (ไทย) ๑/๘๘.

เรื่องราวผู้วิเศษมักต่างจากสามัญชน ผู้วิเศษบางคนเกิดจากขาอ่อนมารดา บางคนเกิดจากแขนมารดา บางคนเกิดจากกระหม่อมมารดา บางคนเกิดจากรักแร้มารดา

ก่อนอธิษฐานเพศเป็นบรรพชิต พระสิทธัตถะใช้พระขรรค์ตัดพระเกสาเหลือสั้น ๒ องคุลี แล้วไม่ตัดอีกเลย เวียนเป็นทักษิณจนถึงวันปริณิพพาน ยกย่องพระองค์ให้เป็นเทพ เพราะว่าเทพไม่ตัดผมไม่โกนหนวด (เทวานัม ปน เกสมสฺสกุณณกมมํ นาม นตฺถิ) ถามว่า ถ้าตัดพระเกสาอีกใครจะเป็นคนตัดผม (กัลบก) เถรวาทไม่มีคำตอบเรื่องนี้ มหายานระบุว่าพระอุบาลีเถระผู้เคยเป็นกัลบกของศาकยะ บวชแล้วไปเป็นกัลบกประจำพระองค์ เถรวาทเน้นบทบาทพระอุบาลีผู้เด่นเป็นเอกทิศะทางวินัย ไม่มีอะไรเกี่ยวกับหน้าที่ของกัลบก (นิทานชาดกเล่าว่าผู้นำในอดีตเมื่อไปเป็นดาบส ผู้บวชตามมักเป็นผู้เคยรับใช้ใกล้ชิด ที่ได้รับความไว้วางใจที่สุดนั่น คือ กัลบก)

อีกเรื่องหนึ่ง คือ เทวทูต คือ ทูตดุจเทพ (เทวา วีย ทูตา) ทูตแสงสว่าง สื่อทางปัญญา เทวทูตเป็นนิมิต เป็นสัญลักษณ์ทำให้พระสิทธัตถะเห็นก่อนบรรพชา สื่อที่ทำให้เกิดปัญญา มี คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และบรรพชิต (สมณะ) เทวทูตมีอยู่ทุกที่ ยกเว้นบรรพชิต มีเฉพาะในวัฒนธรรมฮาร์ปาลา สมัยต่อมาเมื่อมีอริยวงศ์ สิ่งที่อริยวงศ์ปฏิเสธอันดับแรกคือ วรรณะ “วรรณะ ๔ เหล่านี้คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ออกจากเรือนมาบวชในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว ย่อมละชื่อและโคตรเดิม รวมเรียกว่าสมณะเชื้อสายศากยบุตร” คำว่า สมณะศากยบุตร หากจะแปลว่าบุตรศากยะที่เป็นสมณะ แปลเท่านั้น มองว่ายังไม่ครอบคลุม ควรโยงถึงพระพุทธเจ้าในกาลก่อนด้วย จึงขอแปลว่า “บุตรของศากยะผู้สืบทอดลัทธิสมณะ” การที่อริยวงศ์ปฏิเสธวรรณะ มองว่าสัมพันธ์กับบรรพชาของพระสิทธัตถะ เพราะว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายไม่ตระหนัวรรณะ (สมพุทธานุจ วณณมจฺเณรํ นาม นตฺถิ)^{๒๕} ที่สอนกันมาว่าพระสิทธัตถะบรรพชาเพราะเห็นเทวทูต เรื่องนี้จำง่ายไม่ซับซ้อน แยกย่อยว่าสอนว่าบรรพชาเพราะปฏิเสธวรรณะ

มองไกลอดีตในวรรณคดีนักวิชาการ

ผู้ศึกษาสถานะชาติกำเนิดของพระสิทธัตถะ มีทั้งคนอินเดียและคนยุโรป ส่วนในประเทศไทย พล. ต. เศษ ทุลวรรณะ เป็นผู้หนึ่งที่ศึกษาเรื่องนี้ ท่านอ้างคำของพุทธทาสภิกขุที่กล่าวว่า “บรรพบุรุษของพระพุทธเจ้าและพระญาติวงศ์เป็นชนเผ่าม้งโกลที่อพยพจากไซบีเรีย ข้ามภูเขาหิมาลัยเข้ามาตั้งบ้านเมืองอยู่เชิงเขาหิมาลัย คนพื้นเมืองซึ่งเป็นคนผิวดำเห็นชนเผ่าม้งโกลผิวเหลืองงดงาม ถามว่ามาจากไหน ก็ชี้มือไปทางภูเขาหิมาลัยที่มีหิมะปกคลุมยอดอยู่ทั้งปี คนพื้นเมืองก็นึกว่าคงเป็นเทวดาลงมาจากเขาไกรลาสที่พระศิวะ (อิศวร) พระเจ้าของคนพื้นเมืองสิงสถิตอยู่ ก็พากันมาฟังพระบรมโพธิสมภารอยู่ในเมืองของ

^{๒๕} ส.นิ.อ. (ไทย) ๒/๑๕๔/๒๐๓.

ชนเผ่าม้งโกล จึงมีพิธีแรกนาขวัญเป็นการสาธิตตัวอย่างการปลูกข้าวให้ราษฎรดู เพื่อการเศรษฐกิจของครอบครัวและบ้านเมือง วงศ์ศากยะจึงเรียกได้ว่าเป็นวงศ์แห่งชานา” กล่าวอีกว่า “ชนเผ่าม้งโกลเป็นนักเร่ร่อน(Nomads) ชี้นำผาความหนาวในไซบีเรีย เทียบรบบพุ่งไปจนถึงยุโรปและเคยยึดครองจีนอยู่ระยะหนึ่ง ชนเผ่าม้งโกลจึงถือว่าทุกคนเป็นเพื่อร่วมรบบร่วมเป็นร่วมตายด้วยกัน เมื่อมาอยู่ในชมพูทวีปได้พบคำสอนของพราหมณ์แบ่งชั้นวรรณะก็ไม่เห็นด้วย และที่พราหมณ์สอนว่า มีพระเจ้าต้องเกรงกลัวพระเจ้านั้น ยังไม่เห็นด้วยใหญ่ เพราะชนเผ่าม้งโกลไปรบมาค่อนโลก ที่ชนะศึกหรือแพ้เขาก็ด้วยกำลังฝีมือและสติปัญญาของตน ไม่เห็นจะไปเกี่ยวข้องกับพระเจ้าตรงไหน”.....คราวนี้เรามาพิจารณาดูว่าใครหนอเขียนตำราให้เราเรียนกัน..สำหรับปัญญาชนชาวอินเดียปัจจุบันนั้นเขารู้ประวัติศาสตร์ชาติเขาดี เขาจึงรู้ว่าพระพุทธเจ้าเป็นชนเผ่าม้งโกล แต่ไม่ใช่ฐานะของเขาที่จะพูด...”^{๒๖}

คนตะวันตกและคนอินเดีย ที่มองว่าพระสิทธัตถะเป็นมองโกลอยด์ เช่น

เบนจามิน วอลส์เกอร์ “ในอินเดีย อารยันเข้ามาสลับกับพวกกิริตตะหรือมองโกล ที่มีหลายเผ่า ได้แก่ อาภิระ อัมภัสฐะ คันถาระ อิกชวาคุ กัมโพชะ ปิศาจะ ปันธระ ศากยะ ศิพี อสินระ วัชชี และ เยวเธระ สุธโตะนะพุทธบิดาเป็นนักเร่ร่อนมองโกล มายาเทวีพุทธมารดาเป็นเจ้าหญิงของลิจฉวี”

วินเซน เอ. สมิธ “โคตมพุทธะมีเชื้อชาติมองโกล มหาวีระของเซน เป็นมองโกลชาวเขา”

ร็อบคิลล์ “ศากยะ ๓ กลุ่มใหญ่ ได้แก่ มหาศากยะกบิลพัสดุ์ ศากยะลิจฉวี และศากยะชาวเขา”

โซมา โครซี “ศากยะเข้าไปอยู่ที่อินเดียทางตะวันตก (แคว้นสินธุ)”

สุนิติ กุมาร ฉัตเตอร์จี “มองโกลอยด์มีถิ่นฐานในอินเดียเหนือและตะวันออกเมื่อ ๑๐๐๐ ปีก่อนคริสตกาล (ก่อน พ. ศ. ๑๕๐๐) แยกออก ๒ สาย คือ (๑) ซิโน-ทิเบต (Sino-Tibeton) และ สยาม-จีน (Siamese-Chines) ยังแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆอีก มี ดาลัก ลิกซิม ภูฏาน อัสมัเหนือ นาคา พม่า คะฉิน ฉาน อาหม เป็นต้น ลิจฉวีเมืองเวสาลี และโกเลียะ (ศากยะ)แยกมาจากพวกซิโน-ทิเบต”

สวาบัน เค. บิสวาส “ศากยวงศ์เป็นตระกูลนักเร่ร่อน เรียกว่ากษัตริย์ หรือขัตติยะ เป็นกษัตริย์เหมือนกษัตริย์พราหมณ์ แต่หน้าที่ต่างกัน กษัตริย์ศากยวงศ์เป็นนักเร่ร่อน ทำนา ไม่บูชายัญ จัดอยู่ในกลุ่มโปรโต-มองโกลอยด์ (Proto-Mongoloid) ศากยะไม่ใช่คนเร่ร่อนแต่ว่าเป็นนักเร่ร่อนนักปกครอง มีอยู่แต่เดิมส่วนกษัตริย์พราหมณ์ บูชายัญ สืบสายจากอารยันเร่ร่อน ตำนานศากยะสืบมาหลายชั่วอายุตั้งแต่ผู้ก่อตั้งคือโอกกาการาชจนถึงสุทธโตะนะ”

ลาล มณี โชครี กล่าวว่า คำที่ว่า พระพุทธเจ้าเป็นพราหมณ์ฮินดูนั้นไร้สาระ

^{๒๖} พลตรีเดช ตูลวรรณะ, *เรียนพุทธศาสนาอย่างปัญญาชน เล่ม ๗*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ไทย. โอ. อี. มปป.), หน้า ๑๒๔, ๑๒๖.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า^{๒๗} “...อินเดียอาจจะถือว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาของคนต่างชาติ เขาเลยพยายามกำจัดอยู่เรื่อย พระพุทธเจ้าก็มีนักปราชญ์สันนิษฐานว่าเป็นเชื้อชาติมิงโกล คือแบบพวกเรานี้ ไม่ใช่เชื้อชาติอินเดียอย่างนั้น เพราะเกิดในถิ่นที่ปัจจุบันเรียกว่าเนปาล คนเนปาลก็รูปร่างหน้าตาเหมือนคนไทย เป็นมิงโกลเหมือนกัน พวกอินเดียเลยไม่ชอบ พระเจ้าอโศกเองก็เป็นเชื้อชาติมิงโกล ไม่ใช่เชื้อชาติอินเดีย อินเดียเลยไม่ชอบ เพราะฉะนั้น พระเจ้าอโศกแม้จะยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์แต่ถ้าฝรั่งไม่มาขุดค้นโบราณสถานแสดงหลักฐานให้ปรากฏแล้ว อินเดียไม่รู้จักเลย เขาลืมกันหมดเรียบร้อยแล้ว ... พระเจ้านิคมะหาราช ก็เป็นมิงโกลอีก ไม่ใช่ชาวอินเดียแท้”

สรุป

มีใ้ว่าด้วยเหตุที่คนไทยเป็นชนเผ่ามิงโกล จึงอยากจะให้พระสิทธัตถะเป็นชนเผ่ามิงโกลเหมือนคนไทย แต่เมื่อศึกษาประวัติศาสตร์ ตลอดทั้งสิ่งแวดล้อม เช่น พระสิทธัตถะเกิดในวัฒนธรรมที่นับถือพระเวท อยู่แถบหิมาลัย ทิศเหนือแคว้นโกศล อันเป็นถิ่นของพราหมณ์ การบูชาและการบูชาอัฐิไม่ใช่ประเพณีของอารยันเร่ร่อน พวกอารยันเร่ร่อนไม่มีประเพณีสมรสกันเองแต่ศากยะสมรสด้วยกันเอง ศากยะปกครองเลือกผู้บริหารเหมือนลิจฉวี(สังฆกรรมบางอย่างดัดแปลงมาจากการทำหน้าที่ของพวกวัชชี) พระสิทธัตถะชำนาญศิลปวิทยาตามเผ่าพันธุ์ เช่นการยิงธนู ผู้สอนเป็นมุนี ครูประจำเผ่าของศากยะ พระสิทธัตถะไม่ได้ศึกษากับพราหมณ์ ที่ตักกศิลา พระสิทธัตถะผิวสีเงิน บูชาอัฐิของอุบารหบุคคล เก็บอัฐิไว้บูชา ประวัติของพระสิทธัตถะสมัยครองเรือนไม่ขัด ขัดเมื่อตั้งอริยวงศ์ กฎสำคัญในอริยวงศ์คือ ไม่มีวรรณะผู้พัฒนาตนแล้วในอริยวงศ์มีคุณสมบัติพิเศษต่างจากคนในวงศ์อื่น มีความประพฤติอย่างอารยัน (อริยะ) ครองเพศอย่างอารยัน มีทัศนคติอย่างอารยัน และรู้แจ้งแทงตลอดอย่างอารยัน เป้าหมายในอริยวงศ์มีในชีวิตนี้ ไม่มีความเชื่อหรือสิ่งที่พราหมณ์สอนเข้าครอบงำ จึงเกิดความรู้สึกว่าแท้จริงแล้วพระพุทธเจ้าคือใคร สอนสาวกให้ไปไหน หรือสอนให้มีชีวิตอยู่อย่างไรแน่

ยุคนั้นพราหมณ์มีอิทธิพลครอบคลุมทั่วอินเดีย พระพุทธเจ้าไม่เห็นด้วยกับหลักความเชื่อและการปฏิบัติหลายอย่างของพราหมณ์ ทรงคัดค้านโต้แย้งหักล้างคำสอนของพราหมณ์ ในสภาพแวดล้อมอย่างนั้น ต้องใช้คำที่ประชาชนพูดกัน จึงทำให้เกิดคำที่ใช้ตรงกับที่พราหมณ์ใช้ แต่มีความหมายแตกต่างกัน มีหลายคำเช่นคำว่ากรรม กรรมของพราหมณ์มีความหมายอย่างหนึ่ง กรรมของพระพุทธเจ้ามีความหมายอย่างหนึ่ง กรรมของศาสนาเซนมีความหมายอย่างหนึ่ง เป็นต้น

ปัจจุบันนี้ ในแดนพุทธภูมิมีพุทธสถานเป็นประจักษ์สายตาชาวโลก ยืนยันที่ประสูติ ที่ตรัสรู้ ที่ดับขันธ ผู้รู้ชาวอินเดียยอมรับว่าคำสอนพระพุทธองค์มิได้หายไปไหน ยังคงอยู่ในวัฒนธรรมอินเดีย

^{๒๗} พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), *คนไทยหลงทางหรือไร*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๘), หน้า ๗๔.

ดังนั้น ถ้าหากใครมองว่าพระพุทธองค์ไม่ได้มีสถานะชาติกำเนิดอย่างที่เข้าใจกัน คงถูกโต้ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ในที่นี้มองว่าหากศึกษาบทบาทพระองค์ที่มีต่อพราหมณ์ จะรู้ว่าสิ่งที่พระองค์สอนเป็นความจริงของโลก และชีวิต ที่ทุกคนต้องรู้และรับผิดชอบ เป็นกฎธรรมชาติเกี่ยวกับชีวิตและครอบงำมนุษย์อยู่ตลอดเวลา เมื่อรู้ข้อเท็จจริงอย่างนี้ ก็จะไม่ทำให้สับสน แยกได้ว่าพุทธสอนอย่างไร พราหมณ์สอนอย่างไร เช่นสอนอย่างไร เพราะว่าสิ่งที่พระองค์สอนนั้นคือสมบัติของมนุษยชาติ

บรรณานุกรม

กรุณา กุศลาสัย เก็บความ แปล และเรียบเรียง จาก Brahmanism, Buddhism and Hinduism.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แม่คำผาง, ๒๕๓๖.

พลตรีเดช ตูลวรรธนะ. **เรียนพุทธศาสนาอย่างปัญญาชน เล่ม ๑-๗**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสมัย, ม.ป.ป.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). **คนไทยหลงทางหรือไร**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๘.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๓๙.

_____. **อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). **พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธรรม, ๒๕๕๘.

Chatterji, Suniti kumar Ed. **The Cultural Heritage of India**.^{5th}. Vol. I, Calcutta: The Ramakrishna Mission Institute of Culture, 1982.

Joshi, Lal Mani. **Discerning the Buddha**. New Delhi: Munshiram Manoharlal, 1983.

Kosambi, D. D. **An Introduction to the study of Indian History** 7th. Bombay: Lahooti Art Press, 1994.

Lal Mani Joshi. **Discerning the Buddha**. New Delhi: Munshiram Manoharlal, 1983.

Mahajan, V.D. **Ancient India** 19th. New Delhi: S. Chand & Company Ltd, 1997.

Malalasekere, G. P. **Pali Proper Names II V**. Delhi: Munshiram Manoharlal, Rapson, E.J. ed. **The Cambridge History of India Vol. I**. Delhi: S. Chand & CO., 1955.

Swapan k Biswan. **Buddhism the religion of Mohenjodaro & Harappa Cities**. Delhi: Richa Offset Press Shahara.